

УДК 327

Іміджева політика Росії: інституційний та технологічний виміри

Т.В. ШИРОЧЕНКО

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ,
Україна, E-mail: tat-lejno2008@yandex.ru**Авторське резюме**

У статті розглядаються основні державні інститути, що несуть відповідальність за формування іміджу Росії, дається оцінка їх діяльності та ефективності впроваджуваних ними заходів. Аналізуються найголовніші нормативні документи, що регламентують діяльність державних інститутів у напрямі формування образу країни. Розглянуті найбільш впливові медіа-інститути, що чинять безпосередній вплив на те, яким буде імідж РФ у сприйнятті міжнародної спільноти. Аналізується діяльність найбільш впливових в Росії Інтернет-ресурсів, телеканалів, інформаційних агентств, радіо. Розглянуті основні технології і методи, які використовуються для формування позитивного іміджу РФ. Проаналізована діяльність міжнародних форумів, створених під егідою Росії, і їх вплив на сприйняття Росії в світі. Наводиться перелік і опис найяскравіших російських закордонних культурних проєктів, що впроваджуються в багатьох країнах. Описується діяльність найвпливовіших російських фондів, метою діяльності яких є відновлення інтересу до російської культури за кордоном. Значна увага приділяється методам впливу на суспільну думку і формування іміджу Росії в контексті останніх подій, а саме – російської агресії в Україні.

Ключові слова: зовнішньополітичний імідж держави, образ держави, інституційна складова, технології управління образом, іміджева політика, інструменти формування іміджу, міжнародна арена, Росія.

Image policy of Russia: institutional and technological measurements

T.V. SHIROCHENKO

The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university, Dnepropetrovsk, Ukraine,
E-mail: tat-lejno2008@yandex.ru**Abstract**

The article examines the main state institutions, which are responsible for the formation of Russia's image, estimation of their activity and the effectiveness of their activities. It analyses the main normative documents that regulating the activities of state institutions in the direction of forming the image of the country. Considered the most influential media institutions that have a direct influence on what will be the image of the Russian Federation in the perception of the international community. It analyses the activities of the most influential in Russia Internet-resources, TV channels, information agencies, radio. Learn the basic techniques and methods that are used to form a positive image of the Russian Federation. Analyzed the activities of international forums, created under the auspices of Russia, and their impact on the perception of Russia in the world. Provides a list and description of the most prominent Russian and foreign cultural projects implemented in many countries. Describes the activities of the most influential Russian funds, the

© Т.В. Широченко, 2014

purpose of which is to restore the interest to the Russian culture abroad. Considerable attention is paid to the methods of influence on public opinion and shaping the image of Russia in the context of recent developments, namely the Russian aggression in Ukraine.

Keywords: foreign policy image of the state, image of the state, institutional component, image management technology's, image policies, tools of image formation, the international arena, Russia.

Постановка проблеми. У сучасних умовах формування і використання привабливих образів країни з повним правом можна віднести до числа найважливіших чинників їх успіху на міжнародній арені. Такі образи, підкріплені реальними досягненнями держави в ключових сферах соціально-політичного життя, є необхідною умовою визнання авторитету країни і впливу її політичних лідерів у світі. Проте, без наявності відповідних інформаційних технологій та інститутів, що займаються питаннями теорії і практики поліпшення внутрі- і зовнішньополітичного іміджу держави, це завдання представляється важковирішуваним. Особливо актуальним завдання формування і збереження позитивного іміджу країни на міжнародній арені є для Російської Федерації, імідж якої останнім часом стрімко погіршується. Про це свідчать результати міжнародного опитування жителів різних країн, проведеного в 2014 р. дослідницькою організацією Pew Research Center. В результаті опитування з'ясувалося, що імідж Росії значно погіршився серед населення переважної більшості країн. З 2013 року негативні рейтинги Росії збільшилися в 20 з 36 досліджуваних країн [24]. Зважаючи на останні події, пов'язані з російською агресією в Україні, формування і відновлення образу Росії на сьогодні є одним з найактуальніших завдань, що визнаватиме подальше місце РФ на світовій арені та у сприйнятті співтовариства європейських демократичних держав та міжнародного бізнес-співтовариства.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема іміджу Росії стала однією з провідних у дослідженнях Інституту стратегічних оцінок і аналізу, в якій регулярно проводилися дискусії, присвячені цій темі, за участю відомих учених (В.А. Луків, В.К. Кантор, Гуревич П.С. та ін). Інституційна складова іміджу Росії розглядається в роботах І. Панаріна, значна інформація взята з офіційних джерел, таких як Концепція зовнішньої політики Російської Федерації, виступів президента В.В. Путіна, сайту Росспівробітництво, Голос Росії. Технологічна складова образу РФ досліджується в роботах Р.С. Мухаметова, К. Косачева. Інформацію стосовно механізмів формування позитивного іміджу Росії почерпнуто з сайтів іміджевих джерел RussiaProfile, RussiaToday, TrendlineRussia, Російський світ і Голос Росії, а також результатів засідань міжнародних форумів «Діалог цивілізацій», Петербурзький діалог і Валдайський клуб.

Мета дослідження – аналіз основних інститутів і технологій, які використовуються

для формування іміджу Російської Федерації.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо особливості формування зовнішньополітичного іміджу Росії у двох головних вимірах: інституційному та технологічному. Інституційний вимір тісно пов'язаний з поняттям «інституціоналізму», що включає в себе два аспекти: «інституції» – норми, звичаї поведінки в суспільстві, і «інститути» – закріплення норм і звичаїв у вигляді законів, організацій, установ [21]. Інституціональний метод орієнтується на вивчення інститутів, за допомогою яких здійснюється політична діяльність: держави, партій та інших організацій, а також права і інших регуляторів політики [27]. В даному контексті ми розглянемо інституційний вимір як сукупність різноманітних офіційних документів та програм, державних та недержавних установ, організацій, відомств, за допомогою яких здійснюється іміджева політика Росії на міжнародній арені.

До недавніх пір у Росії іміджем країни за кордоном ніхто серйозно не займався. Вперше це питання було порушено в Концепції зовнішньої політики Російської Федерації, затвердженій президентом 28 червня 2000 р. У Документі на передній план було поставлено завдання доведення до широких кіл світової громадськості об'єктивної і точної інформації про позиції РФ по основних міжнародних проблемах, про зовнішньополітичні ініціативи і дії Російської Федерації, а також про досягнення російської культури, науки та інтелектуальної творчості [11]. У V розділі про «Інформаційний супровід зовнішньополітичної діяльності» визначено такі завдання: «На передній план висувається формування за кордоном позитивного сприйняття Росії, дружнього відношення до неї. Невід'ємним елементом відповідної роботи повинні стати цілеспрямовані зусилля із широкого роз'яснення за кордоном суті внутрішньої політики Росії, процесів, що відбуваються в країні. Актуальним стає прискорений розвиток в Російській Федерації власних ефективних засобів інформаційного впливу на громадську думку за кордоном» [12]. В Концепції зовнішньої політики Росія позиціонується як демократична держава, «прихильна цінностям демократичного суспільства» і «надійний партнер у міжнародних відносинах» [12].

Окрім документальної бази, роботу з управління образом РФ регулює низка державних структур. У лютому 2005 року було створено Управління з міжрегіональних і культурних зв'язків із зарубіжними країнами при Адміністрації Президента Російської Федерації. Осно-

вними завданнями Управління є розробка і реалізація проектів в сфері міжрегіональних і культурних зв'язків із зарубіжними країнами та інформаційно-аналітичне забезпечення Президента Російської Федерації і Керівника Адміністрації Президента Російської Федерації з питань міжрегіональних і культурних зв'язків із зарубіжними країнами [12]. Це відомство офіційно вважається основним, але воно далеко не єдине. Так, при МЗС РФ існує Російський центр міжнародної науково-культурної співпраці, науковими обмінами займається Російська академія наук, міжнародними культурними проектами займається Федеральне агентство по культурі і кінематографії. У 2006-му групу цих структур поповнила Комісія Громадської палати Російської Федерації з міжнародної співпраці і громадської дипломатії [31].

У 2008 році наказом Д.Медведева як аналог американського Федерального агентства по міжнародному розвитку USAID, було створене Федеральне агентство у справах Співдружності Незалежних Держав, співвітчизників, що мешкають за кордоном, і по міжнародній гуманітарній співпраці (Росспівробітництво) [26]. Агентство було покликане просувати російський вплив у близькому зарубіжжі. За словами керівника Росспівробітництва К.Косачева, основним «продуктом», який ми повинні робити, є об'єктивне і неупереджене відношення до Росії» [13]. Наступного року була створена Комісія при президенті з формування міжнародного іміджу країни [14]. Основним її завданням вважалося виправити іміджеві помилки, які були допущені в перший рік президентства Д.Медведева [1]. Однак, на думку Панаріна І.Н., інституційна складова формування зовнішньополітичного іміджу Росії розвинута дуже слабо, а урядові підрозділи, що займаються цим питанням, «функціонують фрагментарно і хаотично» [18].

Тепер розглянемо технологічний вимір іміджевої політики Росії на міжнародній арені. Під технологічною складовою перш за все буде розглядатися сукупність інформаційних методів і прийомів, з допомогою яких забезпечується створення позитивного образу Росії за кордоном, а також безпосередньо самі організації, які власне і впроваджують всі ці технології в життя.

Відправною точкою для активізації діяльності з поліпшення іміджу Росії можна умовно вважати виступ В. В. Путіна на пленарному засіданні наради послів і постійних представників Росії 12 липня 2004 року. Він заявив, що уявлення про Росію у світі далекі від реальності, що дуже часто трапляються випадки «спланованих кампаній по дискредитації нашої країни», і поставив перед російськими дипломатами завдання по формуванню сприятливого образу країни за кордоном [5].

Зовнішньополітичний піар було підхопле-

но і розмножено у вигляді різноманітних експертних форумів та культурних проектів, серед яких найбільш відомі такі: «Валдайський клуб», «Діалог цивілізацій», «Петербурзький діалог» [29]. Міжнародний дискусійний клуб «Валдай» представляє собою періодичні збори відомих експертів, що спеціалізуються на вивченні зовнішньої і внутрішньої політики Росії. Засідання клубу проходять з 2004 року за підтримки урядових структур. В них беруть участь провідні іноземні політики, експерти і журналісти. Завдання клубу – формування міжнародного експертного майданчика, на якому російські і зарубіжні фахівці з Росії можуть отримати найбільш авторитетну і достовірну інформацію про розвиток країни і суспільства від представників російської виконавчої влади як у центрі, так і в регіонах [2]. Останнє засідання клубу відбулося 19 вересня 2013 року, темою якого стало «Різноманіття Росії для сучасного світу». На думку професора Е.Качинса: «Міжнародний дискусійний клуб «Валдай» – це один з найбільш вдалих піарівських заходів Кремля» [15].

Інший відомий форум «Діалог цивілізацій» представляє собою міжнародну неурядову організацію, яка об'єднує в єдине мережеве співтовариство вчених, інтелектуалів, політиків, бізнесменів, діячів мистецтва і культури, що представляють різноманіття традицій, вірувань з різних країн світу, працює з державними, громадськими і релігійними інститутами на основі здійснення і розвитку принципів співпраці, взаєморозуміння і діалогу між цивілізаціями [35]. В свою чергу «Петербурзький діалог» являє собою двосторонній російсько-німецький дискусійний форум, який проводить щорічні зустрічі представників громадськості двох країн. Засідання проходять у тематичних робочих групах, на яких обговорюються актуальні питання і проблеми двосторонніх відносин [20].

Інша не менш ефективна технологія управління образом держави, з допомогою якої РФ намагається впливати на імідж країни за її межами – проведення культурних заходів, що популяризують російські традиції, звичаї, мистецтво, мову за кордоном. Значний резонанс викликають такі заходи, як, наприклад «Російська зима» (Russian Winter Festival) і «Масляниця» (Maslenitsa Russian Festival), які щорічно проводяться в Лондоні. Під час фестивалю на центральній площі Лондона з'являється відкритий льодовий каток, на спеціальній сцені можна побачити різноманітні вистави, увечері демонструють світловий показ російських зимових пейзажів. Як підкреслив сам мер Лондона Кен Лівінгстон: «Фестиваль допоможе британцям більше дізнатися про Росію» [32]. «Наскільки великий інтерес британців до російської культури» і до подібного роду заходів, «можна судити по надзвичайно забитих залах і по натовпах на площах, де виступають наші» [4].

Після 2000 року за участю або під патронажем держави розробляється і реалізується велика кількість проектів у рамках програми по формуванню позитивного іміджу Росії за кордоном. Так, у грудні 2005 року почав працювати перший англомовний російський інформаційний телеканал Russia Today, що представляє російську точку зору на події, що відбуваються в Росії і за кордоном. А 4 травня 2007 року був запущений російський телеканал Russia al-Yaum (з араб. – Росія сьогодні), що віщає на арабській мові. Він транслюється в країни Близького Сходу і Північної Африки [16]. Окрім Russia al-Yaum, до її складу також входить і іспаномовний телеканал Russia Hoy [31].

Важливу роль в інформуванні зарубіжної громадськості про ситуацію в Росії і світі виконує англомовний журнал Russia Profile. У виданні представлені аналітичні матеріали про політичні і економічні процеси, що відбуваються в Росії. «Ми хочемо зробити наш журнал громадським засобом масової інформації, яку Росія робить для впливової аудиторії», – відзначив головний редактор Russia Profile [3]. Російським іміджем за кордоном займаються і Trendline's Russia («Російські тренди») – додатки, які розміщуються в провідних іноземних газетах з метою інформування про позитивні зміни, що мають місце в Росії і створення у зарубіжного читача таким чином позитивного образу про неї [34]. Для формування позитивного іміджу в «Російських трендах» буде зроблено акцент на інвестиційній привабливості Росії, а також на рекламі історичних місць, культурних цінностей і успіхів у спорті [34]. Керівництво газети не приховує, що головне завдання «Російських трендів» полягає у формуванні позитивного образу Росії за кордоном [10]. Як очікується, надалі вкладки про Росію виходитимуть в провідних газетах Болгарії, Польщі, Німеччини, Індії і Китаю. Також планується створити спеціальні інтернет-сайт видання [9].

Наступний потужний інструмент, з допомогою якого керівництво Росії управляє образом держави, це – Федеральна державна установа Російська державна радіомовна компанія «Голос Росії», що веде щоденне 150-годинне мовлення на 160 країн 38 мовами. Її завдання – знайомити світову спільноту з життям Росії, її точкою зору на події в світі, вести діалог із співвітчизниками за кордоном; сприяти популяризації російської культури і російської мови [6]. «Голос Росії» передає 400 програм про сучасне життя Росії, її історію, культуру, політику. Аудиторія «Голосу Росії» досягає 100 мільйонів чоловік [22]. У 2007 році згідно з наказом президента РФ В.Путіна «з метою популяризації російської мови, що є національним надбанням Росії і важливим елементом російської та світової культури, а також для підтримки програм вивчення російської мови за кордоном був створений державний фонд «Російський світ».

Для РФ проект «Російський світ» – це не лише можливість прищеплювати російську культуру і мову людям, що цікавляться країною. Для російської економіки, політики, культури вигідно, щоб емігранти і їхні нащадки усвідомлювали свій зв'язок з батьківщиною, відчували свою причетність тому, що відбувається в Росії, прагнули підняти престиж країни за кордоном, реалізовувати інтереси Росії за її межами [8]. В рамках проекту фізичні особи і некомерційні організації всього світу можуть подати заявку на грант для реалізації своїх проектів, спрямованих на розвиток російської мови поза межами Росії. При цьому перевага віддається проектам, реалізація яких спрямована на підтримку шкіл і дошкільних установ з викладанням російської мови в країнах ближнього і далекого зарубіжжя, на підтримку курсів вивчення російської мови за кордоном, на популяризацію історії і філософії Російського світу, його духовних і культурних основ [17]. У рамках фонду по всьому світу відкриваються центри російської культури (ЦРК). В січні 2013 року було укладено угоду з GoldmanSachs (великий світовий інвестбанк) для поліпшення іміджу Російської Федерації на світовій арені. Сума цього контракту складає п'ятсот тисяч доларів. На думку експертів, закон про заборону усунювання російських сиріт американцями, недружня зовнішня політика і переслідування опозиціонерів усередині країни подіяли на громадян інших країн сильніше, ніж гроші, витрачені на піар [24].

Однак, після воєнної агресії Росії в Україні у 2014 році, всі зусилля можна вважати марними, а незначний завойований у світової спільноти авторитет РФ втраченим. Здійснивши великий шлях до покращення свого образу, Росії знову доводиться працювати над покращенням свого іміджу. З допомогою вищерозглянутих інформаційних агентств, телеканалів та сайтів російські спецслужби протягом як мінімум двох останніх років вели агресивну пропаганду проти України. Експерти стверджують, що інформаційна політика російських медіа – це наймасштабніша пропагандистська кампанія, розгорнута за останні 15 років. Численна низка методів формування іміджу, до яких вдається Росія, розкрилася після її агресії в Україні. Безпрецедентна масована атака російської пропагандистської машини почалася в кінці 2013 року, напередодні запланованого підписання Києвом угоди про асоціацію з Євросоюзом.

Підконтрольні Кремлю ЗМІ методично очорнювали Майдан, називаючи нацистами мільйони людей, які повстали проти очолюваної Кремлем клептократії. Сьогодні завдання офіційної Росії – максимально дискредитувати післяреволюційну Україну, підгасовуючи факти і висвітлюючи події, яких ніколи не було. У російської пропаганди три категорії споживачів – внутрішня аудиторія, Україна і весь світ. Цілі Кремля всередині – домогтися лояльності

росіян і змусити повірити в образи зовнішніх ворогів. В Україні – дезінформувати недосвідчених споживачів новин і посіяти паніку, особливо на південній і східній Україні. На Заході – дискредитувати українську революцію та нову владу [33]. Медіаманіпуляція, спец пропаганда – це те, чим займаються сьогодні російські ЗМІ. При цьому вони використовують проти України безліч напрацьованих методів управління свідомістю, тим самим впливаючи на думку суспільства і створюючи собі необхідний образ. На українському інформаційному напрямку в Росії найбільш поширений прийом інформаційного викривлення – «у всьому винні нацисти і бандерівці». У Росії всі масові медіа є державними (федеральними) або перебувають у власності людей і компаній, близьких або лояльних до Кремля. Подача інформації завжди однаково тенденційна і видається по шаблону. Наприклад, коли мова йде про Україну або будь-якого іншого геополітичного «ворога» Росії, редактори каналів і ведучі не гребують формулюваннями «імовірно», «за деякими даними», «є інформація». При цьому джерела або не називаються, або вони некомпетентні і необ'єктивні [33].

«ЗМІ в Російській Федерації не займаються журналістикою в інформаційному розумінні, вони займаються пропагандою в умовах воєнного часу», – вважає російський політик І.Яшин [28]. Розглянемо найпоширеніші технології (ярлики, монтаж, міфологеми), які використовуються журналістами російських ЗМІ.

Є ознаки, за якими можна відстежити початок пропагандистської війни. Починається все з того, що рвуться людські зв'язки. Суспільство переключається на розпізнавальну систему «ми і вони», «свій - чужий». Для цього ЗМІ використовують так звані «магічні слова», тобто визначають людей, яких треба виставити в негативному світлі. Якщо з одного боку людей називають бандерівцями та хунтою, а з іншого боку – колорадами і сепаратистами, то відбувається дегуманізація, сторони вже не можуть розглядати один одного як людей. І це призводить до відповідної поведінки. Якщо це не люди, у них можна стріляти. Це найпоширеніший прийом медіаманіпуляції, який використовується Росією проти України [30].

Ще один поширений прийом – це трансфер, перенесення. Відбувається це зазвичай шляхом склеювання різних сюжетів. Спочатку показують якийсь історичний матеріал, негативний, а потім приклеюють до нього сучасні події, і тим самим відбувається трансфер, тобто перенесення негативного ставлення з минулого на сучасність. Так само монтують фото і відео, беручи матеріал із зовсім інших місць, але коментують під ним події з України. Людям показують яскраві картини з південного сходу України. І не тільки з південного сходу України. Часто під виглядом руйнувань після бомбардувань показують зображення абсолютно з інших місць.

Кремлівська пропаганда працює дуже активно на формування громадської думки. У цьому сенсі, звичайно, у неї є успіхи» [30]. Також ЗМІ запобігають до використання найдавніших міфологем. Україна постає в об'єктиві російської медіа машини як втілення хаосу. Це найдавніша міфологема, зміст якої полягає в тому, що нічого доброго від України і на Україні не можна очікувати. Все, що там відбувається, це кров, насильство і безлади. На цьому тлі Росія виглядає дуже вигранно. Як втілення дисципліни, справедливості, організації. Причому людям про це не говорять, вони самі роблять такий висновок. Медіаманіпулювання не пояснює, воно підштовхує людей самих робити певні висновки [30].

Значну роль у справі вигідного позиціонування РФ на світовій арені відігравало одне з найбільших інформаційних агентств світу РІА «Новості». У спадок від СРСР Росії дісталася найпотужніша система зовнішньополітичної пропаганди, здатна служити глобальним інструментом ідеологічного впливу. Агентство преси «Новини» (АПН) по суті було найбільшою в світі пропагандистською машиною [7]. Агентство мало відділення у всьому світі, випускало тисячі книг, фільмів, журналів і газет. У новій «демократичній» Росії все це вважали непотрібним і навіть шкідливим. Тільки в останні роки з великими витратами стало відновлюватися АПН, що отримало назву РІА «Новості». Агентству відпускалися величезні суми з держбюджету і фігури його керівників постійно маячили поряд з кремлівськими небожителями. Головним завданням агентства є зовнішньополітична пропаганда.

У бюджеті на 2014 рік передбачено фінансування агентства РІА «Новості» «по організації інформаційно-пропагандистського супроводу зовнішньої і внутрішньої політики» Росії в розмірі більше 2605 млрд. рублів [23]. Однак у 2013 р., на тлі розгорнутої російської агресії в Україні, президентом В.Путіним був підписаний указ про ліквідацію РІА «Новості» [19]. На його базі вирішено створити «Міжнародне інформаційне агентство Росії Сьогодні». Крім найбільшого інформагентства, новий медіагігант об'єднає в собі радіостанцію «Голос Росії» і телеканал Russia Today. Гендиректором нової структури призначений ведучий підсумкової недільної програми «Вести недели» на телеканалі «Росія-1» і заступник генерального директора ВДТРК (Всеросійська державна телевізійна і радіомовна компанія) Д.Кисельов, який заявив, що на своєму новому посту збирається «відновити справедливе відношення до Росії» в світі [19]. Призначення Д.Кисельова, який постійно подає потік брехні і дезінформації щодо подій на Україні, не викликало особливого здивування.

Журналісти і експерти назвали ліквідацію агентства справжнім потрясінням для медій-

ного простору. Серед версій про причини змін, що відбуваються майже відразу, з'явилися здогадки про намір влади приділити більше уваги пропаганді. «Треба зосередитися на реальній пропаганді, щоб не витратити державні гроші на журналістику, а платити тільки за пропаганду і стежити за тим, щоб ці гроші добре відроблялися І Кисельов у цьому сенсі бездоганна кандидатура», – ділився, зокрема, думкою з «Новими известиями» президент Фонду захисту гласності А.Симонов [19]. Підтвердженням цієї Версії стала заява гендиректора ІТАР-ТАСС С.Михайлова, який підтримав указ президента, а також заявив, що новий медіахолдинг «Росія сьогодні» повинен зайнятися пропагандою у викривленому вигляді «.

На думку глави адміністрації президента С. Іванова, мета таких перестановок – «це підвищення ефективності роботи державних ЗМІ. Росія проводить самостійну політику, твердо захищає національні інтереси; пояснювати це світові непросто, але робити це можна і потрібно» [23]. Відомий російський журналіст І.Яковенко в інтерв'ю радіостанції «Коммерсант FM» вважає, що ситуація на Україні змусила владу поспішити з виходом указу. «Якщо послухати основні коментарі на тому ж каналі «Россія-1», то, в основному, всі пов'язують проблеми такої реакції української та міжнародної громадськості виключно зі слабкою пропагандистською роботою. Америка і Європа добре ведуть пропагандистську роботу, виграють інформаційні війни, а ми такі молодці, але у нас дуже погані справи з пропагандою» [23].

Висновок. Отже, розглянувши інституційний та технологічний виміри іміджевої політики Росії, можна сказати, що за останні десять років відбулися зрушення з «мертвої точки»

і досягнені деякі результати у напрямку формування позитивного іміджу РФ. Керівництво держави усвідомило всю необхідність проведення іміджевих заходів, але ще зарано казати про їх стовідсоткову ефективність. Росія повинна розвивати технологічну складову формування іміджу, власні засоби інформаційного впливу на громадську думку за кордоном, розширювати їх можливості по своєчасному доведенню достовірної інформації до іноземних громадян, забезпечувати посилення позицій російських засобів масової інформації у світовому інформаційному просторі, підтримувати діяльність російських інформаційних агентств по просуванню їх продукції на зарубіжний інформаційний ринок, а також, поза сумнівом, усе це повинно підкріплюватися реальною роботою з досягнення успіхів в економічній і соціальній сферах. Що стосується інституційної складової, то, незважаючи на низку численних інститутів, що були створені останніми роками, діють вони поки що фрагментарно і хаотично. Функціонально ніхто з помічників і радників Президента Росії не несе персональної відповідальності за цей напрям діяльності. Однак, можна казати і про те, що більшість досягнень нівелювалися на фоні російської агресії в Україні. Тому зараз, аби повністю не втратити свій авторитет, Росія вдається до більш жорстких методів ведення пропаганди, аніж в попередні роки. Медіаманіпулювання стає пріоритетним напрямком формування власного іміджу та іміджу «ворогів». Нині Росії доводиться фактично надолужувати прогайане, переглядати раніше існуючі методи і механізми зовнішньополітичної інформаційно-пропагандистської дії, знаходити в умовах обмежених ресурсів нові форми роботи по оптимізації свого міжнародного образу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Быть мишенью всеобщей критики для России больше неприемлемо [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://news.tradedir.ru/economics/news30638.htm>
2. Валдай (клуб) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/%C2%E0%EB%E4%E0%E9%F1%EA%E8%E9_%EA%EB%F3%E1
3. В Вашингтоне состоялась презентация журнала «RussiaProfile» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rian.ru/media/20050407/39633954.html>
4. В Лондон, за блинами! [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rg.ru/2011/03/03/london.html>
5. Выступление Путина В.В. на пленарном заседании совещания послов и постоянных представителей России от 12 июля 2004 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kremlin.ru>
6. Голос России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%EE%EB%EE%F1_%D0%EE%F1%F1%E8%E8
7. Гусейнов Р. В бой идут одни пропагандисты (взгляд из Москвы) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://haqqin.az/news/26060>
8. Единый «Русский мир» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.stoletie.ru/russkii_proekt/edini_russki_mir.htm
9. Издание TrendlineRussia: англоязычным читателям о России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://news.mail.ru/economics/1196502/>
10. Имидж России подправят печатью [Текст] // Коммерсантъ. – 2006. – 18 октября. – С. 2.
11. Концепция внешней политики России от 28 июня 2000 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mid.ru>
12. Концепция внешней политики Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://docs.cntd.ru/document/901764263>
13. Косачев К.: Россия хочет создать объективное представление о себе [Электронный ресурс]. – Режим

доступа: <http://news.mail.ru/politics/10101831/?frommail=1>

14. Луков В.А. Имидж России в современном мире. Заседание круглого стола [Электронный ресурс] / В.А. Луков, В.К. Кантор, П.С. Гуревич. – Режим доступа: http://iph.ras.ru/upfile/histan/kruglye_stoly_pdf/%D0%98midj_rossii_v_sovremennom_mire_2010_%E2%84%961.pdf

15. Международный дискуссионный клуб «Валдай» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://valday2008.rian.ru>

16. Мухаметов Р.С. Роль публичной дипломатии в формировании международного имиджа России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://image-of-russia.livejournal.com/62907.htm>

17. Невозможное возможно? «Русский мир» поддерживает проекты [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.womanineurope.com/magazin/numbers/a31/kunst.php>

18. Панарин И. Система Внешнеполитической Пропаганды России [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://securitywiki.ru/SistemaVneshnepoliticheskoyjPropagandyRossii>

19. Песков подтвердил: «Россия Сегодня» займется пропагандой, востребованной за границей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.newsru.com/russia/19dec2013/peskovskayaprop.html>

20. Петербургский диалог [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ru.wikipedia.org/wiki/%CF%E5%F2%E5%F0%E1%F3%F0%E3%F1%EA%E8%E9_%E4%E8%E0%EB%EE%E3_2006

21. Политология: Словарь-справочник / М.А. Василик, М.С. Вершинин и др. – М.: Гардарики, 2001. – 328 с.

22. Радиостанция «Голос России» [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.russkoekino.ru/publ/publ0040.shtml>

23. Райхель Ю. Улучшать имидж России будет новый информационный монстр [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zerkalo.az/2013/nagrada-za-antiukrainskuuyu-propagandu/>

24. Россию любят только в Китае и в Гане [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://worldru.ru/index.php?nma=news&fla=stat&nums=27410>

25. Исследование Pew Research Center: В 2014 году имидж России в мире значительно ухудшился [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/news/2014/07/10/6839>

26. Россотрудничество [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rs.gov.ru/>

27. Сводный словарь по политологии. Институциональный метод [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.politike.ru/dictionary/868/word/institucionalnyi-metod>

28. СМИ в РФ занимаются не журналистикой, а пропагандой - российский политик <http://obozrevatel.com/politics/04168-smi-rf-ne-zanimayutsya-zhurnalistikoj-oni-zanimayutsya-propagandoj-rossijskij-politik.htm>

29. Создать образ России? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://biznes-kontakti.com/index.php?newsid=82>

30. Средства информационной войны против Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uainfo.org/yandex/331619-vazhno-sredstva-informacionnoy-voyny-protiv-ukrainy.html>

31. Управляемый имидж [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://2000.net.ua/2000/derzhava/realii/69626>

32. Фестиваль «Русская зима» придет в Лондон [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.votpusk.ru/news.asp?msg=16103>

33. Шуклинов П. Информационная война против Украины: сюжеты, методы, противоядие [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://news.liga.net/articles/politics/1041096-informatsionnaya_voyna_protiv_ukrainy_syuzhety_metody_protivoyadie.htm

34. RussiaToday в печатном варианте [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.seo-reg.com/news291.html>

35. World public forum Dialog of civilizations [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://wpfdc.org/about-us/about>

Стаття надійшла до редакції 30.07.2014

REFERENCES:

1. «Bit mishenniy vseobshey critiki dlya Rossii bolshe ne priyustimo» (To be the target of universal criticism for Russia more unacceptable). Regime to access: <http://news.tradedir.ru/economics/news30638.htm>
2. Valday (Valdayclub). Regime to access: http://ru.wikipedia.org/wiki/%C2%E0%EB%E4%E0%E9%F1%EA%E8%E9_%EA%EB%F3%E1
3. V Vashingtone sostoyalas presentaciya zhurnala «Russia Profile» (In Washington hosted a presentation of the magazine «Russia Profile»). Regime to access: <http://www.rian.ru/media/20050407/39633954.html>
4. V London, za blinami! (In London, for the pancakes!). Regime to access: <http://www.rg.ru/2011/03/03/london.html>
5. Vistyplenie Pytina V.V. na plenarnom sacedanii soveshania poslov i postoyannuh pred-staviteley Rossiit 12 iyunya 2004 g. (V.V. Putin's speech at the plenary session of the meeting of ambassadors and permanent representatives of Russia from July 12, 2004) Regime to access: <http://www.kremlin.ru>
6. Golos Rossii (Voice Of Russia). Regime to access: http://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%EE%EB%EE%F1_%D0%EE%F1%F1%E8%E8
7. Gyseyenov R.V. V boy idyt odni propagandistu (vsglyad is Moskvu) (Go to fight some propagandists (a view from Moscow) Regime to access: <http://haqqin.az/news/26060>
8. Edinuy Russkiy mir (The single «Russian world»). Regime to access: http://www.stoletie.ru/russkiy_proekt/edini_russki_mir.htm
9. Izдание Trendline Russia: angloyazichnum chitatatelyam o Rossii (Publication Trendline Russia: english-speak-

- ing readers about Russia). Regime to access: <http://news.mail.ru/economics/1196502/>
10. Imidzh Rossii podpravlyat pechatyu (The image of Russia correct print). Regime to access: *Commersant*. – 2006. – 18 october. – P.2.
11. Concepcia vneshney politiki Rossii ot 28 iyunya 2000 goda (The foreign policy concept of Russia of June 28, 2000). Regime to access: <http://www.mid.ru>
12. Concepcia vneshney politiki Rossiyskoy Federacii (The foreign policy concept of the Russian Federation). Regime to access: <http://docs.cntd.ru/document/901764263>
13. *Kosachev K.* Rossiya hochet sozdat obektivnoe predstavlenie o sebe (Russia wants to create an objective picture of yourself). Regime to access: <http://news.mail.ru/politics/10101831/?frommail=1>
14. *Lykov V.V., Kantor V.K., Gyrevich P.S.* Imidz Rossii v sovremennom mire. Zasedanie kryglogo stola (The image of Russia in the modern world. The round table meeting). Regime to access: http://iph.ras.ru/upfile/histan/kruglye_stoly_pdf/%D0%98midj_rossii_v_sovremennom_mire_2010_%E2%84%961.pdf
15. Mezhdynardnuy discussionnuy club «Valday» (The international discussion club «Val-dai»). Regime to access: <http://valday2008.rian.ru>
16. *Myhametov R.S.* Rol' pyblichnoy diplomatii v formirovanii mezhdynardnogo imidzha Rossii (The role of public diplomacy in shaping the international image of Russia). Regime to access: <http://image-of-russia.livejournal.com/62907.htm>
17. Nevosmoznnoe vozmozno? «Rysskiy mir» podderzhivaet proektu (The impossible possible? «Russian world» supports projects). Regime to access: <http://www.womanineurope.com/magazin/numbers/a31/kunst.php>
18. *Panarin I.* Sistema vneshnepoliticheskoy propaganda Rossii (The system of foreign policy Russia's propaganda). Regime to access: <http://securitywiki.ru/SistemaVneshnepoliticheskoyjPropagandyRossii>
19. Peskov podtverdil: «Rossiya segodnya» saymetza propagandoy, vstrebovannoy sa gra-nicei (Peskov confirmed: «Russia Today» will encourage demand abroad) Regime to access: <http://www.newsru.com/russia/19dec2013/peskovskayaprop.html>
20. Peterbyrgskiy dialog (Petersburg dialogue). Regime to access: http://ru.wikipedia.org/wiki/%CF%E5%F2%E5%F0%E1%F3%F0%E3%F1%EA%E8%E9_%E4%E8%E0%EB%EE%E3_2006
21. *Vasilik M.A., Vershinin M.S.* Politologiya: Slovar-spravochnik (Politologia: Dictionary). m.Gardariki, 2001. 328p.
22. Radiostanciya «GolosRossii» (RadioStation «VoiceOfRussia»). Regime to access: <http://www.russkoekino.ru/publ/publ0040.shtml>
23. *Rayhel Y.* Ylychat imidg Rossii bidet noviy informazionnuy monstr (To improve the image of Russia will be a new information monster) Regime to access: <http://www.zerkalo.az/2013/nagrada-za-antiukrainskuyu-propagandu/>
24. Rossiuy lybyat tolko v Kitae i Gane (Russia is loved only in China and in Ghana). Regime to access: <http://worldru.ru/index.php?nma=news&fla=stat&nums=27410>
25. Issledovanie Pew Research Center: v 2014 gody imidg Rossii snachitelno rhydshilsya (The study Pew Research Center: In 2014, Russia's image in the world deteriorated significantly). Regime to access: <http://gtmarket.ru/news/2014/07/10/6839>
26. Rossotrydnichestvo (Rossotrudnichestvo) Regime to access: <http://rs.gov.ru/>
27. Svobodnuy slovar po politologii. Institucionalnuy metod (Summary dictionary of political science. Institutional method). Regime to access: <http://www.politike.ru/dictionary/868/word/institucionalnyi-metod>
28. SMI v RF sanimaytsa ne gyrnalistikoy, a propagandoy – rossiyskiy politik (The media in the Russian Federation do not journalism and propaganda - Russian politician) Regime to access: <http://obozrevatel.com/politics/04168-smi-rf-ne-zanimayutsya-zhurnalistikoy-oni-zanimayutsya-propagandoy-rossijskij-politik.htm>
29. Sozdat obraz Rossii? (To create the image of Russia?) Regime to access: <http://biznes-kontakti.com/index.php?newsid=82>
30. Sredstva informazionnoy voinu protiv Ukrainu (Means of information war against Ukraine) Regime to access: <http://uainfo.org/yandex/331619-vazhno-sredstva-informacionnoy-voyny-protiv-ukrainy.html>
31. Ypravlyaemiy imidzh (Managed image). Regime to access: <http://2000.net.ua/2000/derzhava/realii/69626>
32. Festival «Rysskaya sima» pridet v London (The Russian winter festival will come to London). Regime to access: <http://www.votpusk.ru/news.asp?msg=16103>
33. *Shyklinov P.* Informazionnaya voyna protiv Ukrainu: sygetu, metodu, protivoyadie (Information war against Ukraine; the subjects, methods, antidote) Regime to access: <http://news.liga.net/articles/politics/1041096-informatsionnaya-voyna-protiv-ukrainy-syuzhety-metody-protivoyadie.htm>
34. Russia Today vpechatnom variante (Russia Today in printed form). Regime to access: <http://www.seo-reg.com/news291.html>
35. World public forum Dialog of civilizations. Regime to access: <http://wpfdc.org/about-us/about>

Широченко Татьяна Викторовна – аспірант

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Адреса: 49010, м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 72

E-mail: tat-lejno2008@yandex.ru

Shirochenko TetyanaVictorivna – postgraduate

The Oles Honchar Dnepropetrovsk national university

Address: 72, Gagarin Avenue, Dnipropetrovsk, 49010

E-mail: tat-lejno2008@yandex.ru